

INFORME DELS TREBALLS DE DOCUMENTACIÓ
I SEGUIMENT D'OBRA REALITZATS
A LA MASIA DE CAN BASTE
(Sta Eulàlia de Vilapicina, Barcelona)

MAIG-JULIOL de 1991

INDEX GENERAL

PRESENTACIO	p. 1
MOTIU DE L'INTERVENCIO	p. 2
DESCRIPCIO DE L'EDIFICI.....	p. 4
ESTAT DE L'OBRA EN EL MOMENT DE L'INTERVENCIO.....	p. 26
TREBALLS REALITZATS.....	p. 29
CONCLUSIONS HISTORIQUES: DESENVOLUPAMENT DE L'EDIFICI I DEL SEU ENTORN.....	p. 33
NOTES.....	p. 42
INDEX FOTOGRAFIES	p. 44
INDEX GRAFICS.....	p. 46

**INTERVENCIO ARQUEOLOGICA A LA MASIA DE CAN BASTE (Sta Eulàlia
de Vilapicina). INFORME DELS TREBALLS DE DOCUMENTACIO
I SEGUIMENT D'OBRA**

A petició del Districte de Nou Barris, aquest Servei ha elaborat el present Informe Tècnic de les actuacions que s'han dut a terme en relació a les obres de rehabilitació de la Masia de Can Basté, ubicada a l'encreuament del passeig de Fabra i Puig i el carrer de Pere Artés.

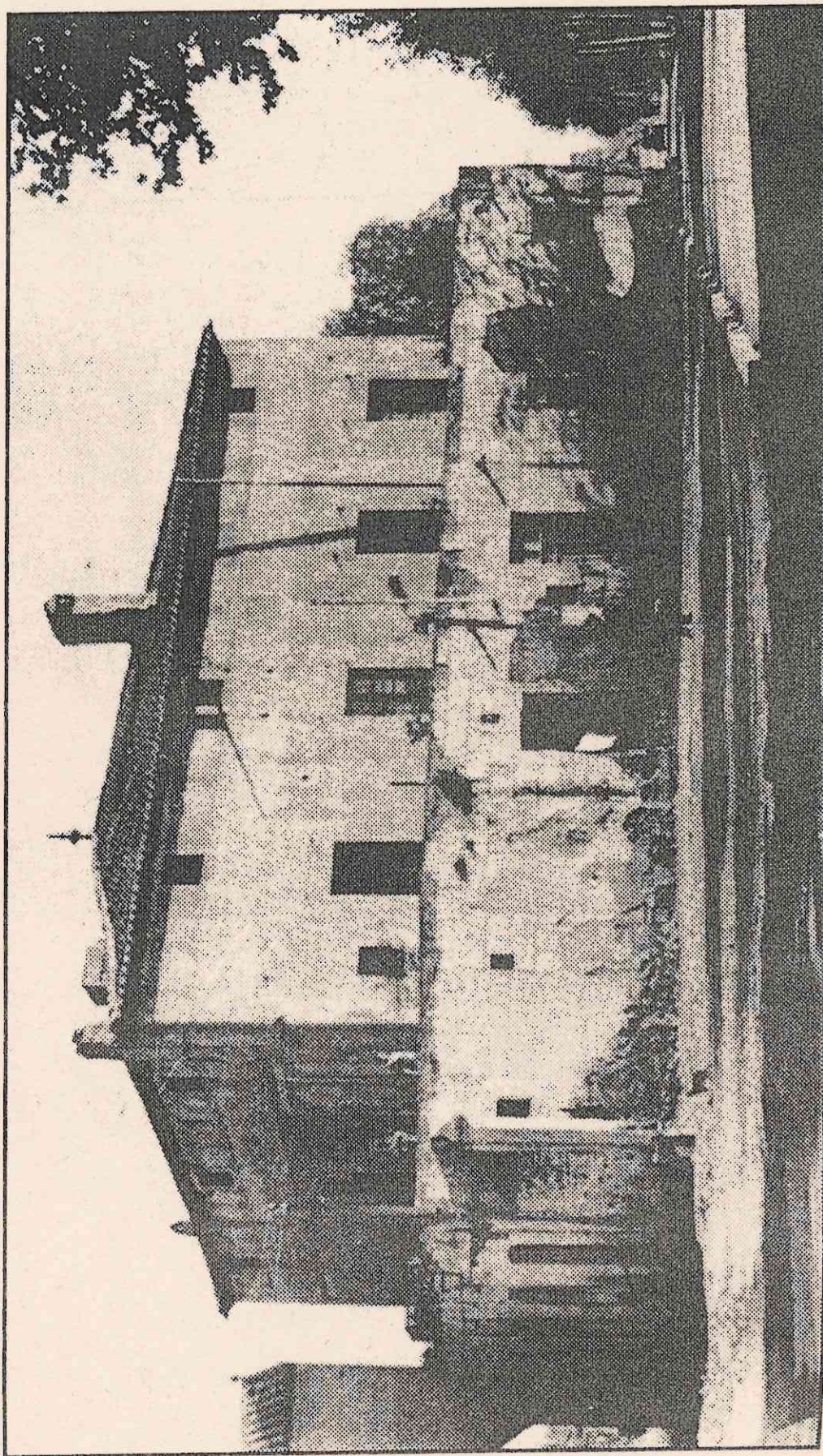
Els treballs s'han realitzat des del dia 16 de maig fins el 29 de juliol de 1991, data en que, donat l'estat d'obra i els resultats obtinguts, s'estimà convenient deixar de fer les tasques de seguiment, amb el compromís de la constructora de donar avís si s'observava quelcom de destacable.

MOTIU DE L'INTERVENCIO

La intervenció ha estat endegada per dues raons :

- la proximitat a la vil.la romana sotsjacent sota l'església de Sta Eulàlia de Vilapicina, la síntesi del coneixement de la qual es mostra en altres apartats del present informe, i de cara a prevenir possibles troballes provocades pels rebaixos i recolzament de les fonamentacions de la remodelació de Can Basté. S'ens alertà arrel de la denúncia d'aparició de restes ceràmiques en fer el rebaix a la zona de l'entrada.
- Necessitat de documentar la estructura original del mas , profundament afectada per la seva remodelació en centre cívic.

FOTOG. 1

DESCRIPCIO DE L'EDIFICI

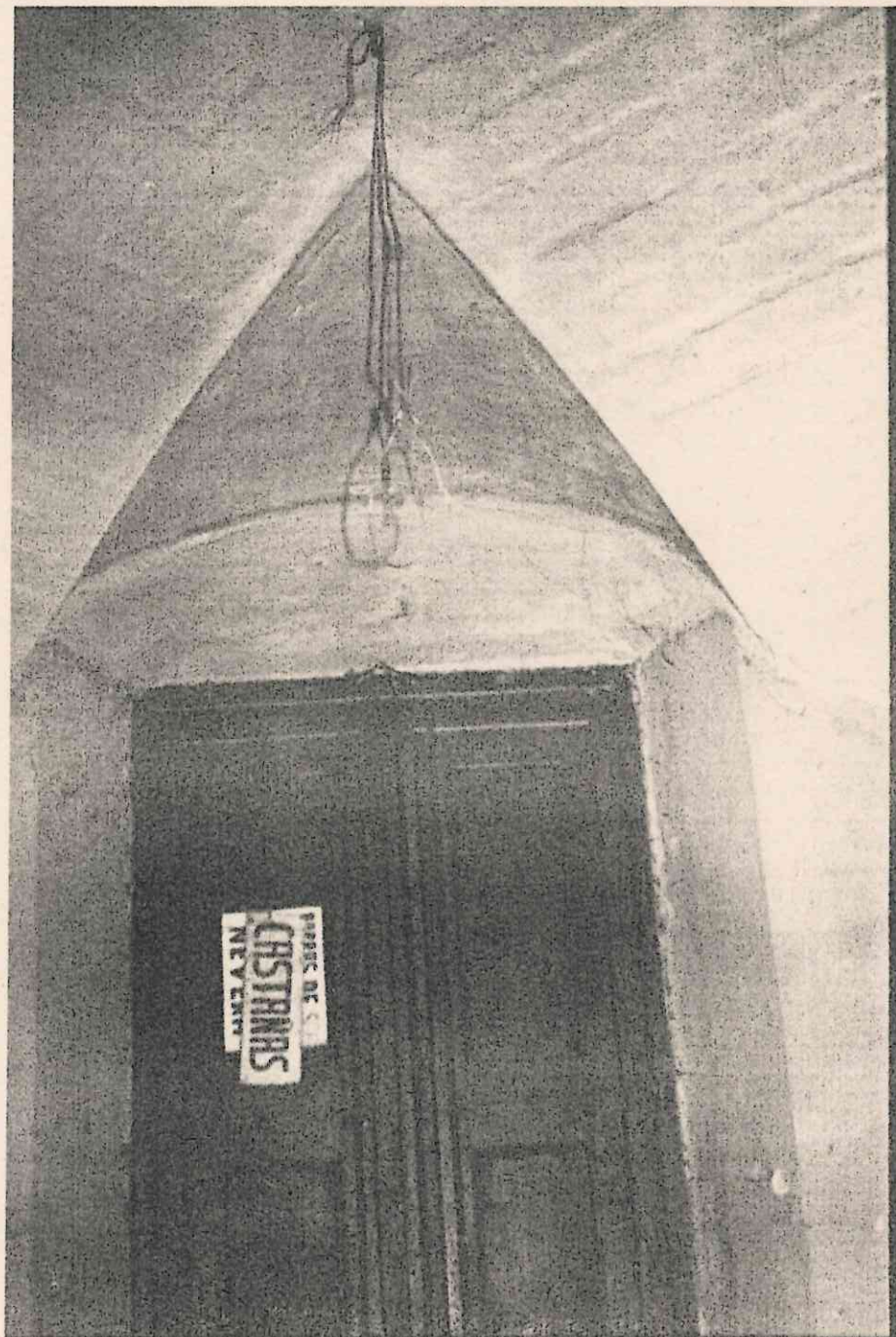
Can Basté, tal com el coneixem, és un edifici de planta quadrada, organitzat en tres nivells i amb teulada a quatre vessants

(**fotografia 1**). La estructura interna de l'edifici consisteix en tres naus rectangulars paral·leles i una altra disposada perpendicularment en la part de darrera (**figura 2**). El sostre de la primera planta, i per tant terra de la segona, està conformat per un coherent sistema de voltes, els carcanyols de les quals estaven reomplerts simplement de terra, sense incorporar dins d'elles cap part del bastiment de la cintra. Formant part d'aquest rebliments es localitzaren alguns ossos i restes ceràmiques de diverses èpoques (vegi's l'apartat de "Treballs realitzats"), així com teules de dimensions diferents a les desmuntades del sostre (procedents d'una fase anterior?), recolzades verticalment a la paret. En la Secció adjuntada de l'edifici (**figura 1**) es pot veure aquest detall.

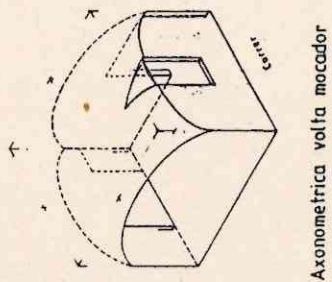
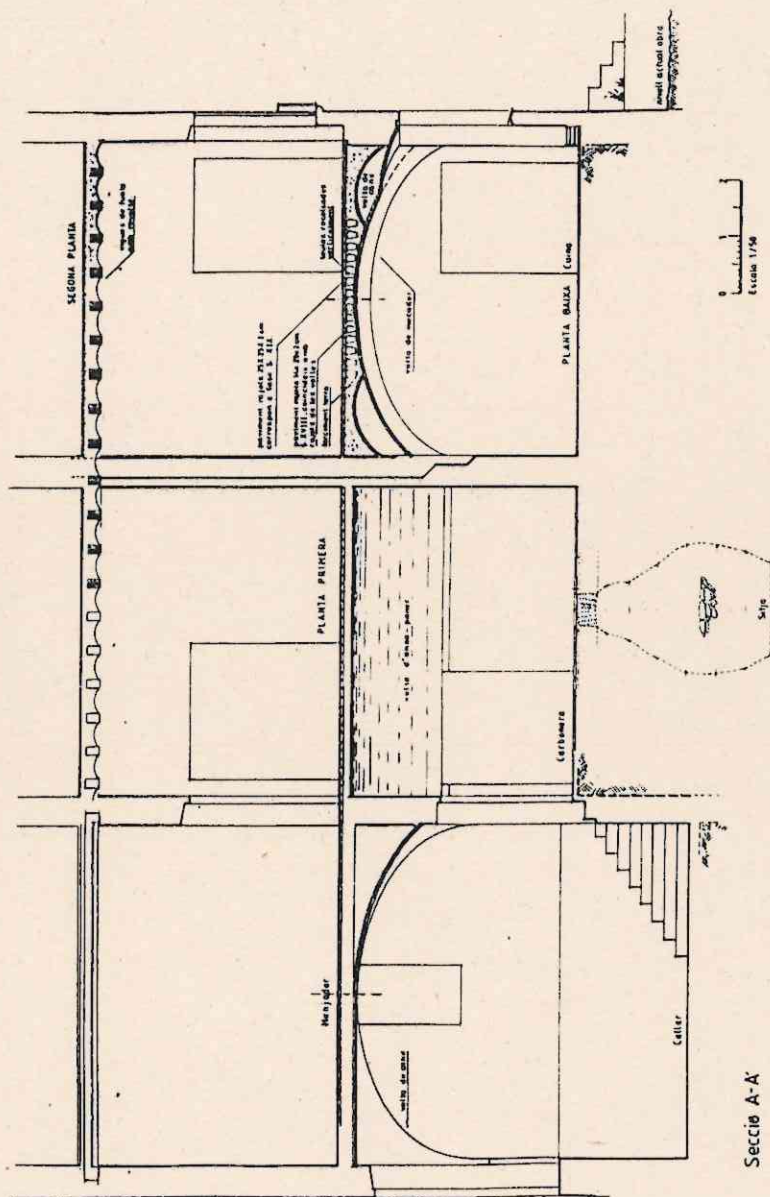
Aquestes voltes tenen l'aspecte, vist des de la planta baixa, de volta de canó (en la seva variant de nansa de paner) (**fotografia 2**) però la seva estructura interna és sovint més complexa. En les sales damunt del celler i de la cuina, tenen un sistema intern de volta de mocador que incorpora les voltes de mitja lluna de les quatre finestres de la planta baixa (**fotografia 3**). La cobertura entre el primer i segon pis s'efectua a través d'un embigat que lògicament aprofita la part menys ampla dels quatre cossos

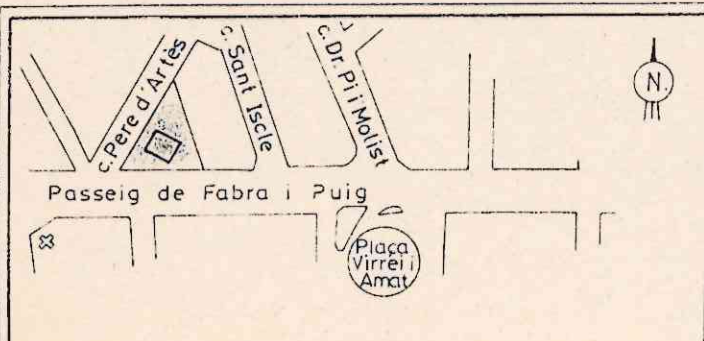
FOTOG. 2

FOTOG. 3

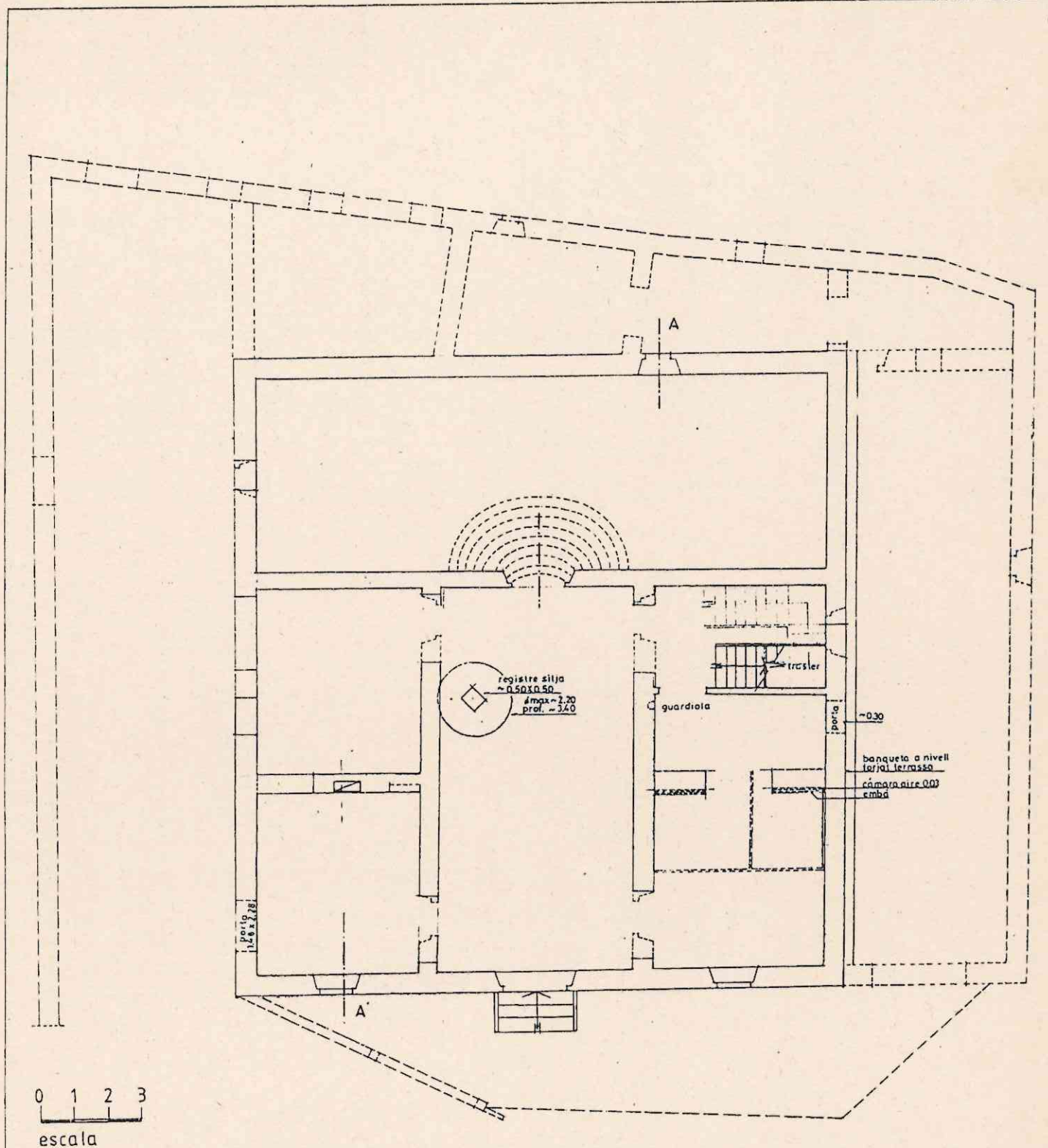
Edmond-3

Ajuntament de Barcelona

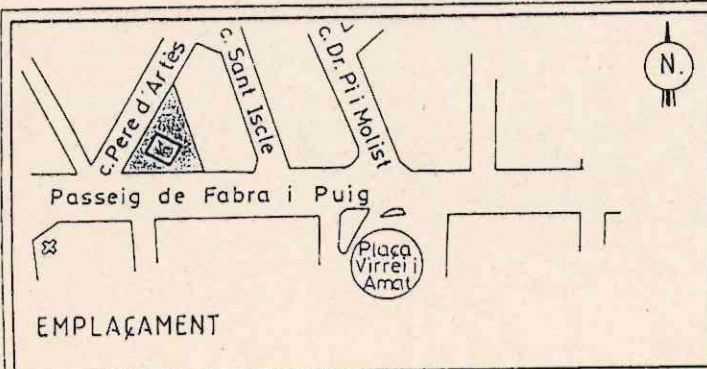
Servei d'Arqueologia de la Ciutat

FIG. 1

PLANTA BAIXA

Edmond +3

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

FIG. 2

PLANTA BAIXA
CAN BASTE. Vilapiscina

Juny 1991

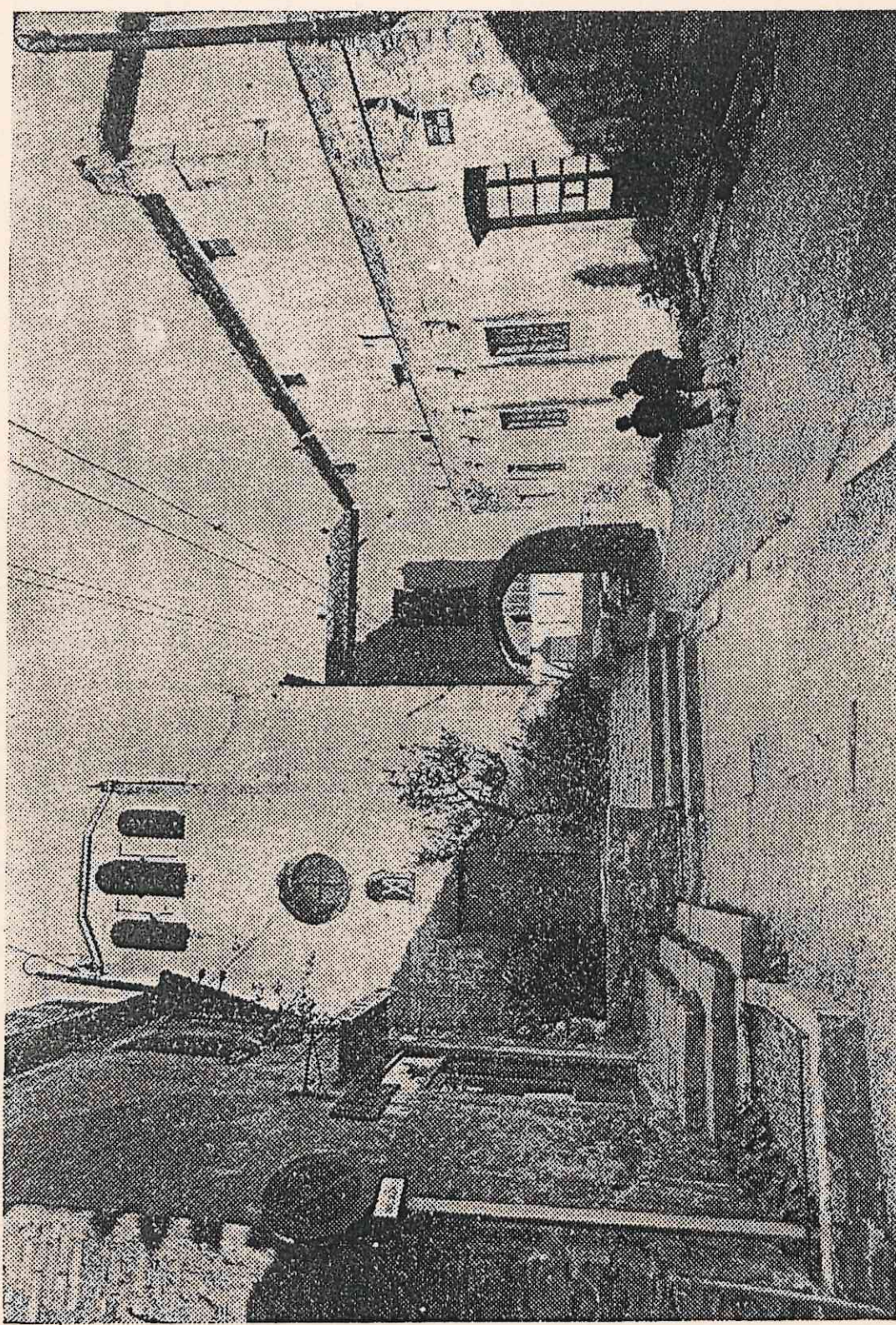

rectangulars de l'edifici. Com a conseqüència d'això, són paral·leles entre si en les tres naus del nucli quadrangular, mentre que en la nau del pis damunt del celler tenen un sentit perpendicular a les altres naus citades (Veure planta primer pis i també els detalls de l'embigat de la secció).

Can Basté tenia, a més, un cos perimetral d'una planta que s'adossava a 3 de les seves façanes, excepte la principal. El seu sostre feia a la vegada de terrat de les estances del primer pis (fotog. 1). Aquest cos d'una planta tenia un sostre amb voltes, de la mateixa mena de les que s'observen a la planta baixa del mas.

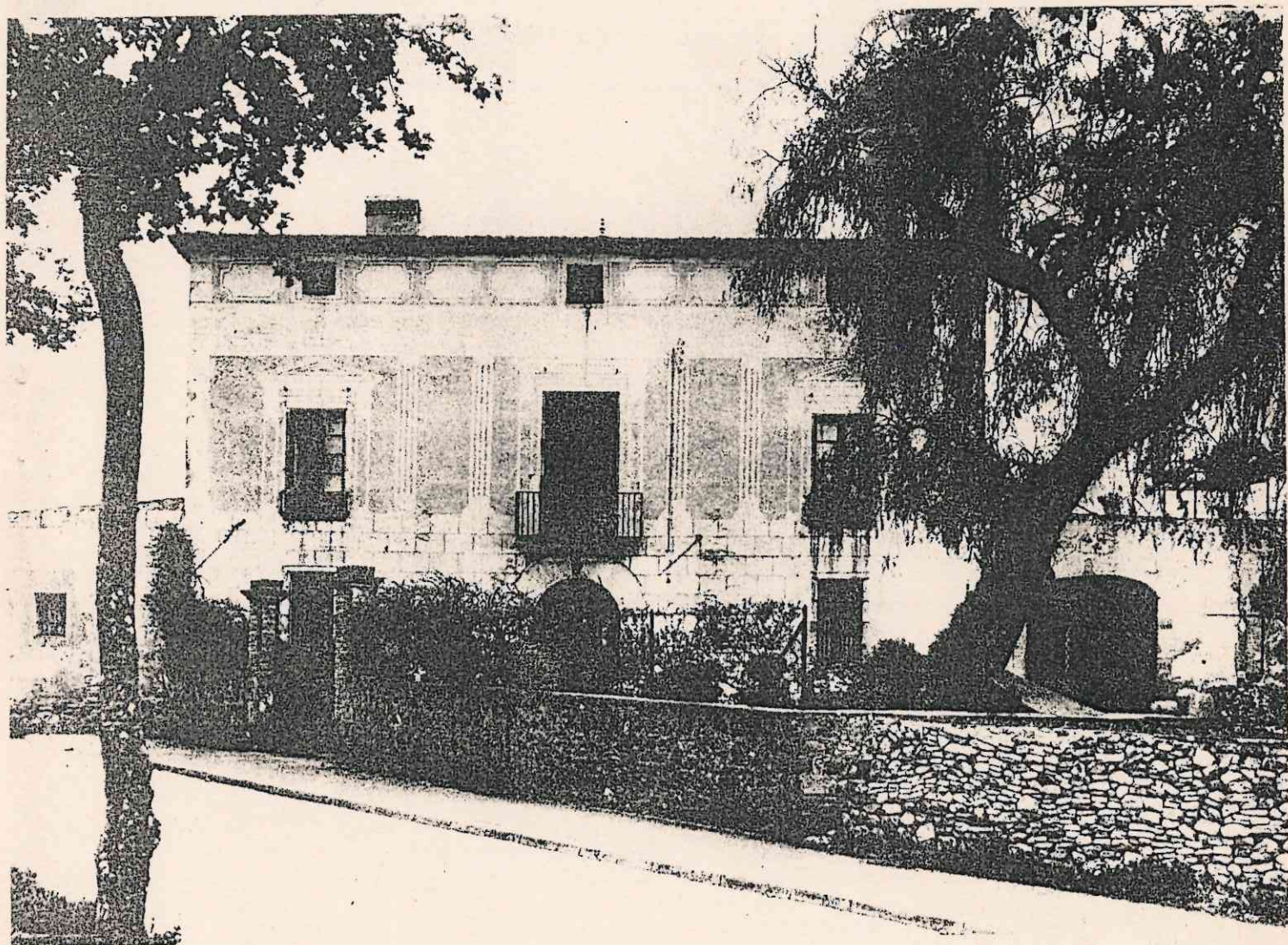
A la part oposada a l'actual Passeig Fabra i Puig, travessant el carreró de darrera entre l'església i el mas (C/Pere Artés), hi ha una galeria que uneix els dos edificis. Aquesta galeria va, de l'extrem de Can Basté, des de la sala del primer pis damunt del celler (reformada posteriorment en menjador circular), passant per la terrassa del cos adossat, fins arribar per l'altra banda a una tribuna dins Santa Eulàlia des d'on poder seguir privadament la missa sense mesclar-se amb la població de fidels (Veure fotog. 4).

A més l'espai exterior de l'edifici tenia alguns annexes reconstruïbles només a partir de material fotogràfic antic . Davant la entrada principal havia un jardí que estava limitat per

30. La placeta de l'antiga església avui absolutament marginada, quel·com que cal salvar. És el nucli més antic de Santa Eulàlia de Vilapiscina. (Foto Pepe Encinas.)

FOTOG. 4

FOTOG. 5

una tanca de pedra, no gaire elaborada, amb una portalada-reixa prou moderna, que segueix l'orientació del carrer actual, i per això datem com posterior a la seva obertura. Així mateix en l'angle del cos adosat del cantó del Carrer Pere Artés havia una de les columnes d'una altra tanca, ja més ben elaborada que deuria servir per regular l'accés dels carros a l'àrea de descàrrega dels cups (i de premsat?) en una època posterior a la reforma de 1782, doncs els esgrafiats es conserven en la paret exterior del recinte perimetral adosat (**Veure fotog. 5**).

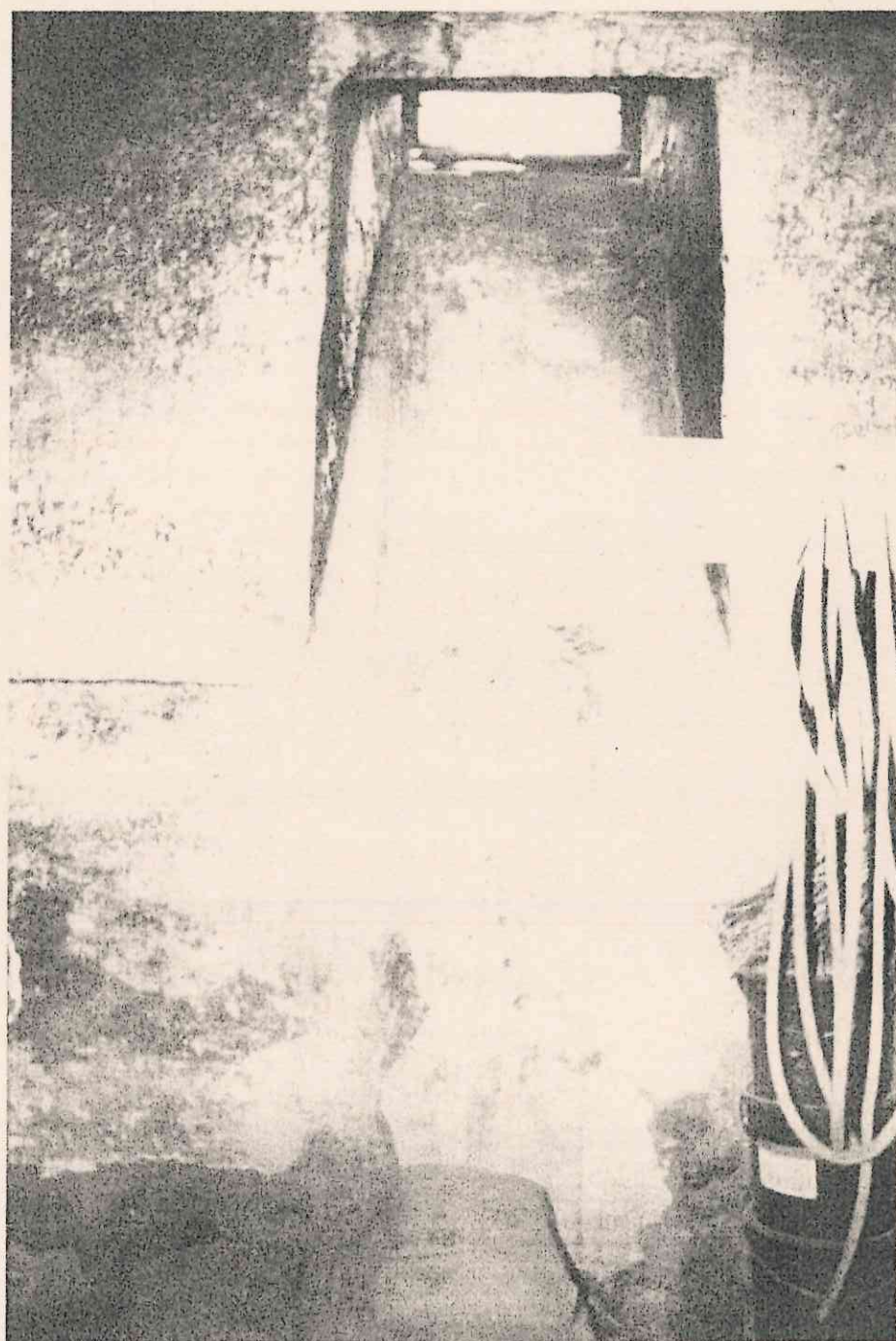
L'entrada quedava remarcada per una ampla balconada i un arc de mig punt al que s'accedia per uns graons (suposem que de 4 a 6, però no es pot assegurar perquè ja havien estat extrets en quan arribàrem) des del nivell del jardí de davant.

La funcionalitat de moltes estances i habitacions s'ens fa de mal interpretar, en la mida que han sigut desprovistes de les seves funcions i elements originals pels últims propietaris. **La Planta Baixa** està organitzada respecte un eix format des de l'entrada principal al celler, amb la zona de l'escala (molt reformada al llarg del temps) clarament situada al fons a mà dreta. Les habitacions que queden a l'esquerra tenen una evident interpretació de cuines conservant la campana de fums, la zona del foc marcada al paviment i la xemeneia (la qual travessa tota l'altura del mas fins al sostre), la pica i un enrejolat antic a

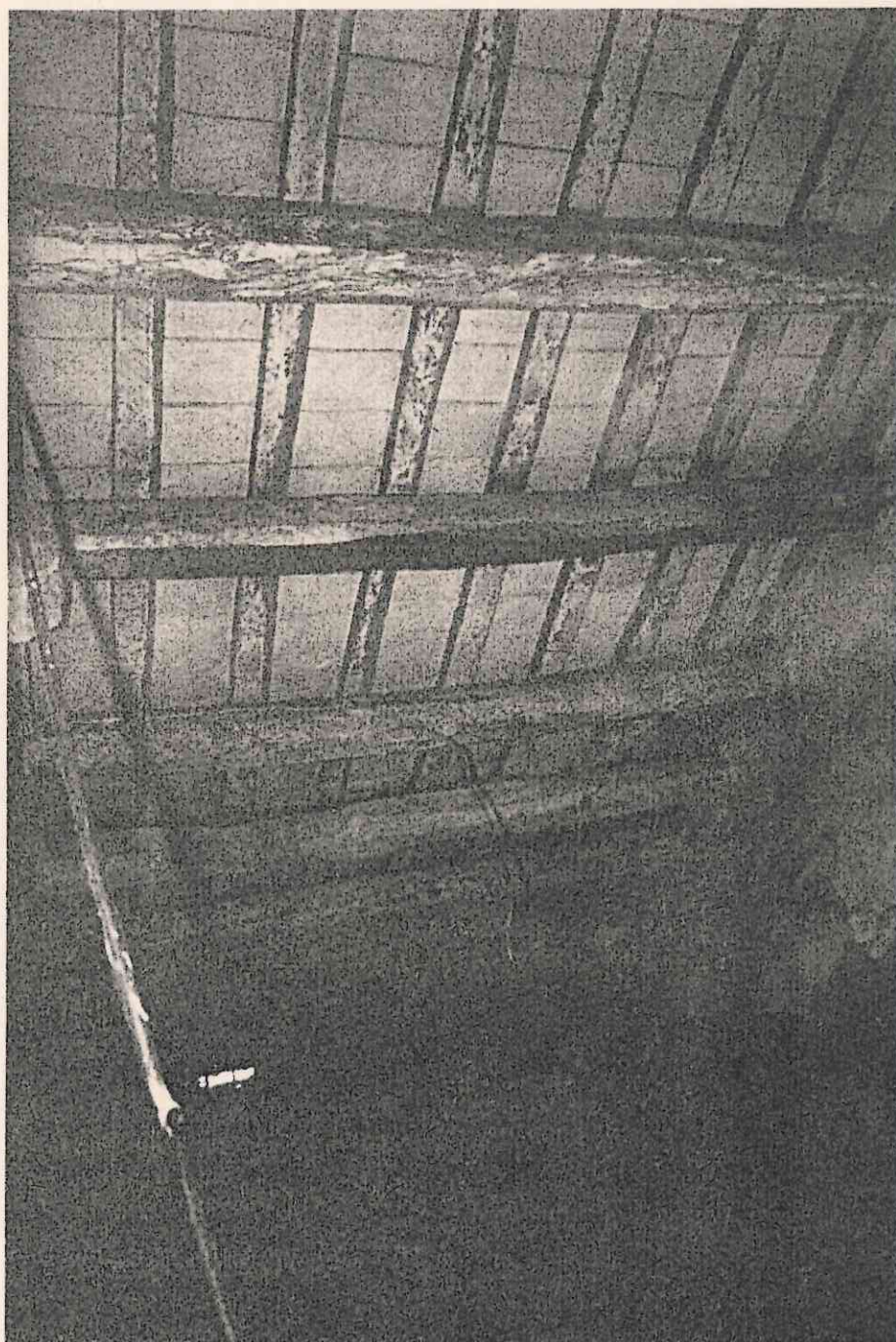

la paret, que tapa altres portes i finestres d'un moment anterior. La cuina comunicava amb una habitació que queda tallada per la paret del celler. A una banda tenia una petita porta que comunicava amb el cos perimetral i la zona dels cups, i per l'altra una porta que torna a la sala d'entrada, just davant la porta del celler. La única ventilació és una curiosa finestra amb rampa que funcionava des de la terrassa del cos annexe, i interpretem com a carbonera (Veure fotografia 6).

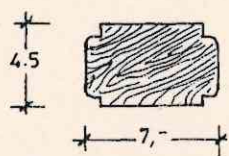
Respecte a la part dreta no podem afirmar gran cosa, excepte que tenia una doble paret de totxo per aïllar humitats i que, amb aparent poca lògica, delimitava sense cap pas amb una altra habitació que quedava molt marginal entre ella i l'escala. Aquesta petita habitació és la única que a la planta baixa té el seu sostre amb un embigat diferent i més rústic (fotogr. 7) que a més són d'una factura i grandària diferents a les del primer pis (fotografia 7). La interpretació es fa prou evident, el forat de l'escala era molt més gran, i en una segona fase es va fer una escala més estreta i en l'espai guanyat es va aprofitar per una nova habitació. El passadís entre la paret de l'escala i l'habitació porta per una petita porta al cos de cavallerisses. Com a fet força remarcable cal assenyalar que en repicar la paret interior d'aquesta habitació que limita amb l'entrada va aparèixer, a un metre i mig del terra, una guardiola encastada. Els paletes que la localitzaren afirmen que buida.

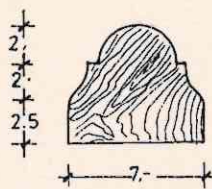
FOTOG. 6

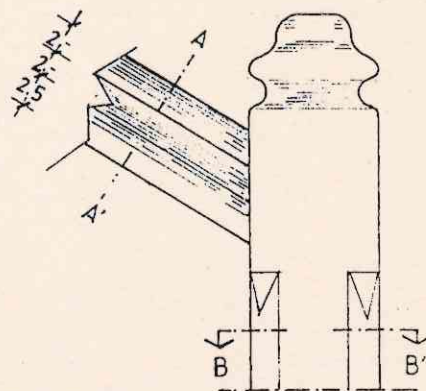
FOTOG. 7

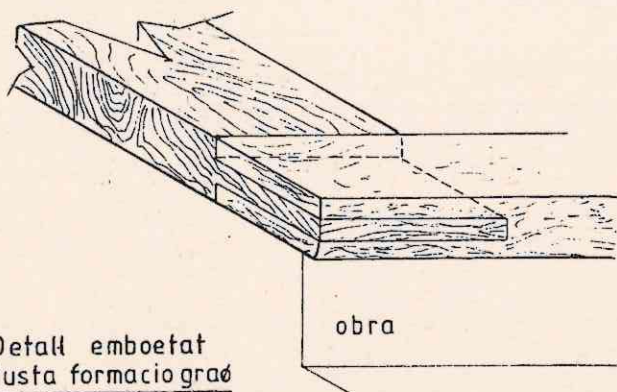
Detall D.
Secció D-D'
e: 1/4
cotes en cms.

Detall A. (Pasamà)
Secció A-A'
e: 1/4

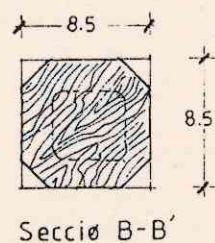

Detall B.
e: 1/5

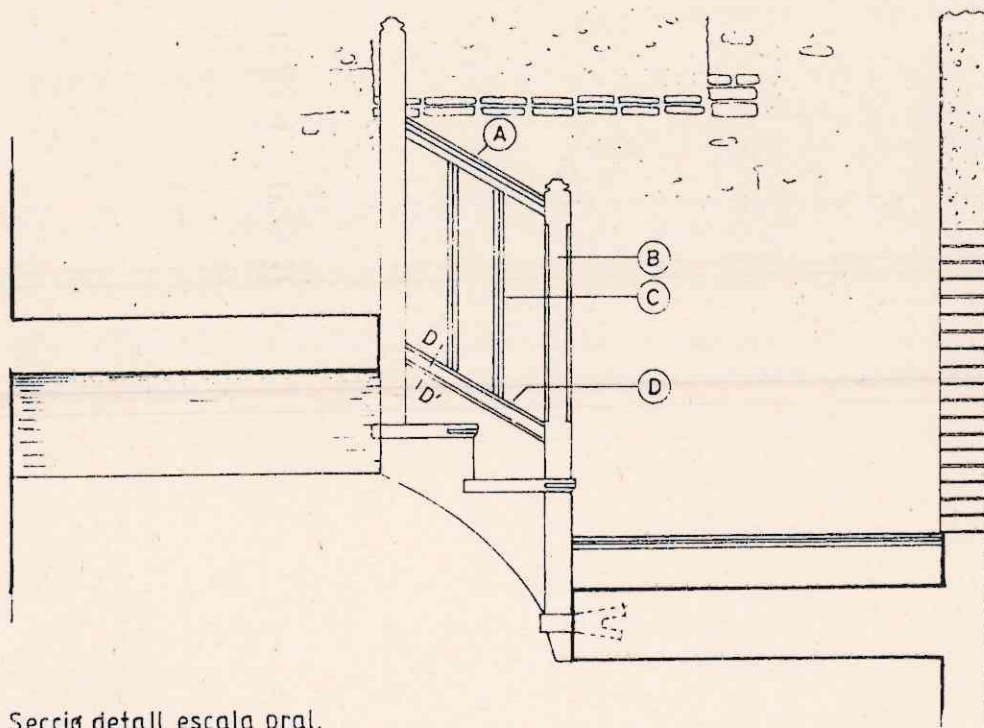

Detall emboetat
fusta formació graó

obra

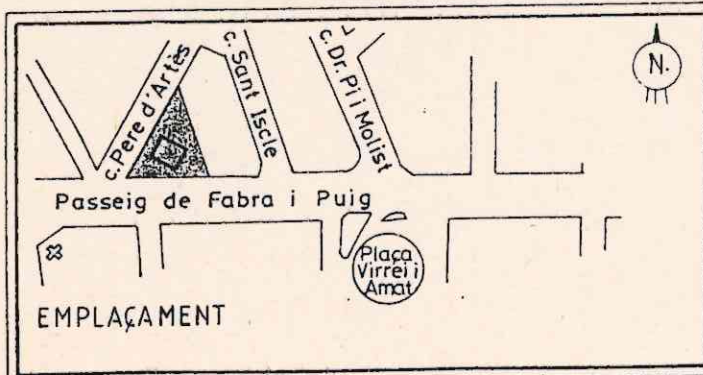

Secció B-B'

Secció detall escala pral.
e: 1/25

EDMOND. + 3

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

FIG. 3

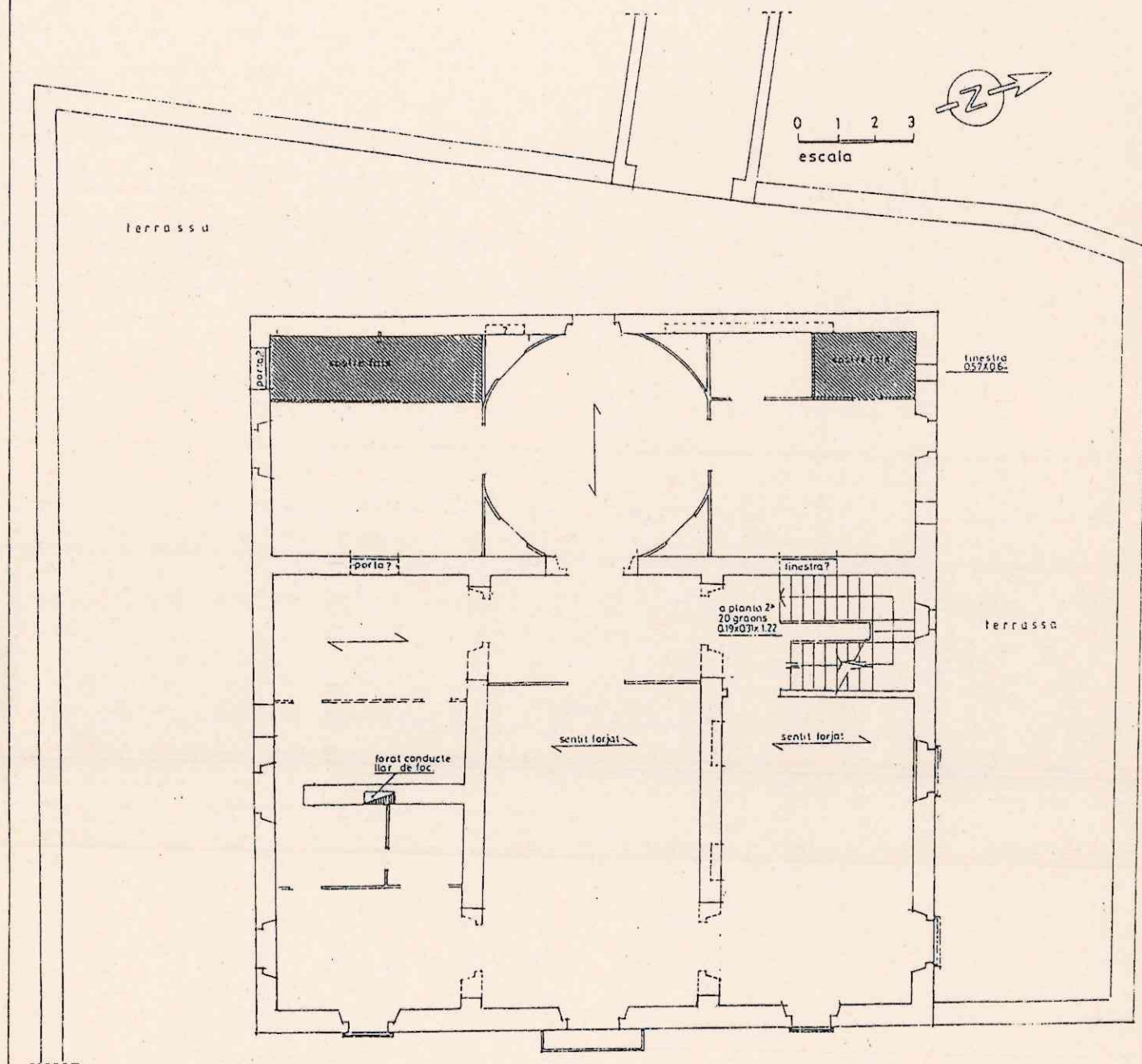
DETALL ESCALA PRINCIPAL
CAN BASTÉ. Vilapiscina.

Juny 1991

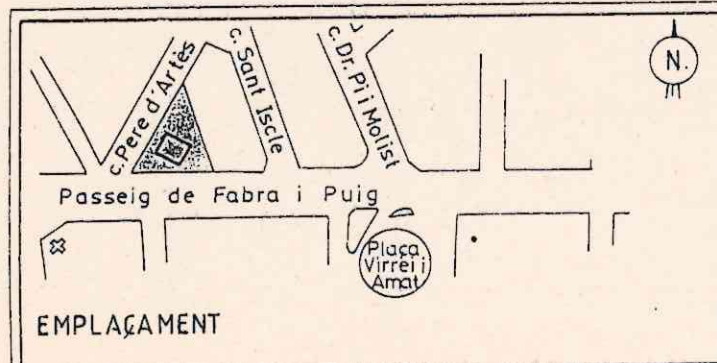
El celler era un element tècnic i industrial (el lloc on el most fermentava dins les tines fins convertir-se en vi) del procés de fabricació del vi, que en aquest lloc ha de tenir força importància ja des de principis del segle XVIII. Per provar això Duran i Sanpere cita (...) "la casa Baster, antiga casa de camp amb vastes possessions que justificaven els seus cups i cellers. Les premses de vi portaven les dates de 1716 i 1733." (...). Sabem que els cups que rebien el most premsat del raïm eren davant el celler i poguérem apreciar el seu acabat intern amb grans rajoles vidrades. Deduïm que les premses tenien que estar properes als cups, i no sabem fins quin punt el Mas funcionava com a fessina o treballava per alguna, doncs aquest era un dels productes de més sortida a les colònies americanes.

Pujant per l'escala (fig. 3) a la segona planta s'accedeix frontalment a la sala més noble de la casa, que és la nau central amb restes de pintures decimonòniques datables a final de segle (requadres, franjes i senefes de palmetes sota el nivell de les bigues). Aquesta sala dona al finestral amb balcó, pel cantó de la façana i és enmig l'eix d'ús principal de l'edifici neoclàssic. En una segona fase es fan uns envans que divideixen perpendicularment el sentit de la nau, convertint aquest sector en un passadís de l'escala a la zona d'habitacions de la nau al damunt de la zona de cuina. Aquesta nau té dues habitacions originals, subtabicades posteriorment, a través de les quals passa la xemeneia de la cuina.

PLANTA PRIMERA

edmond + 3

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

FIG. 4

PLANTA PRIMERA
CAN BASTE. Vilapiscina

Juny 1991

FOTOG. 8

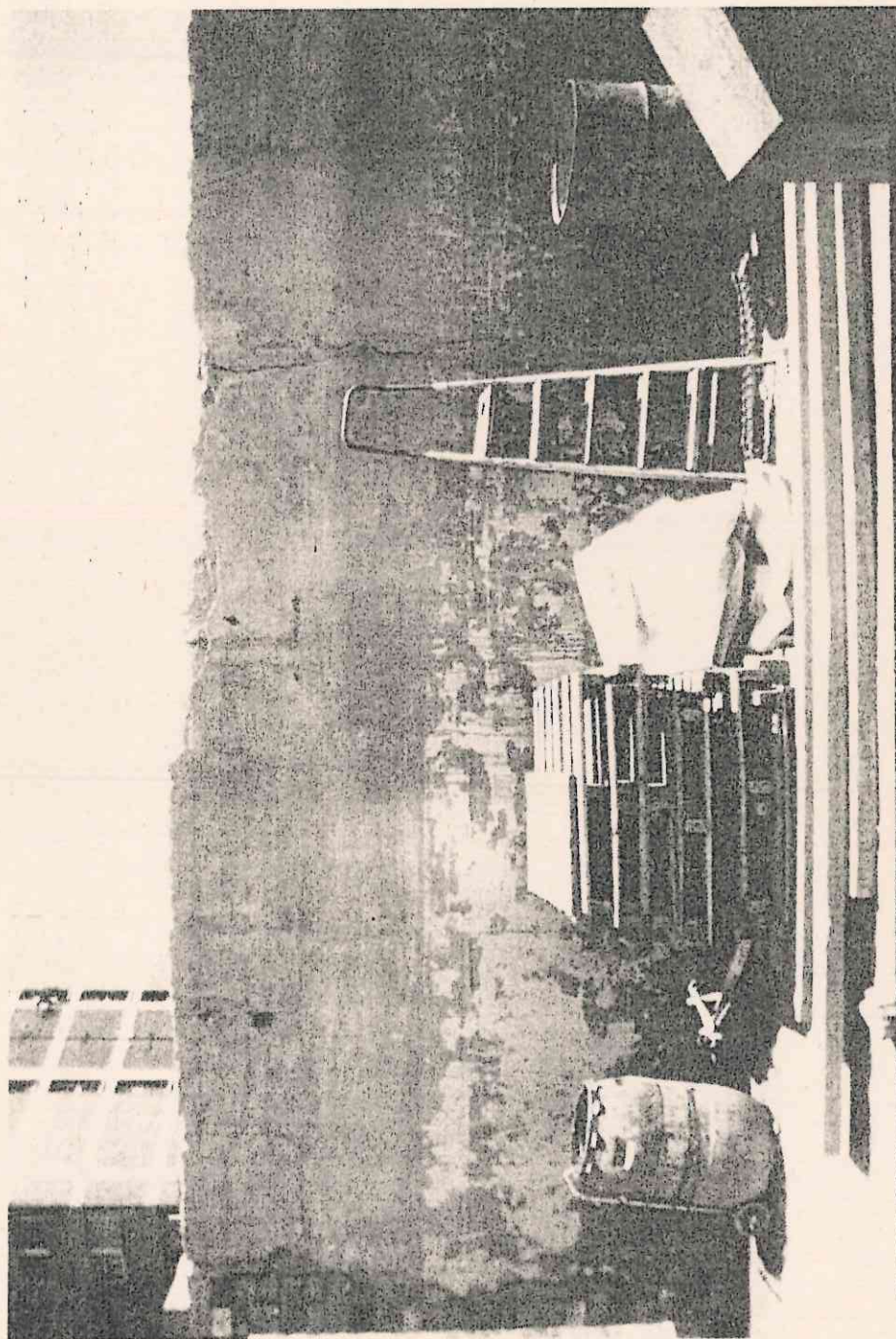
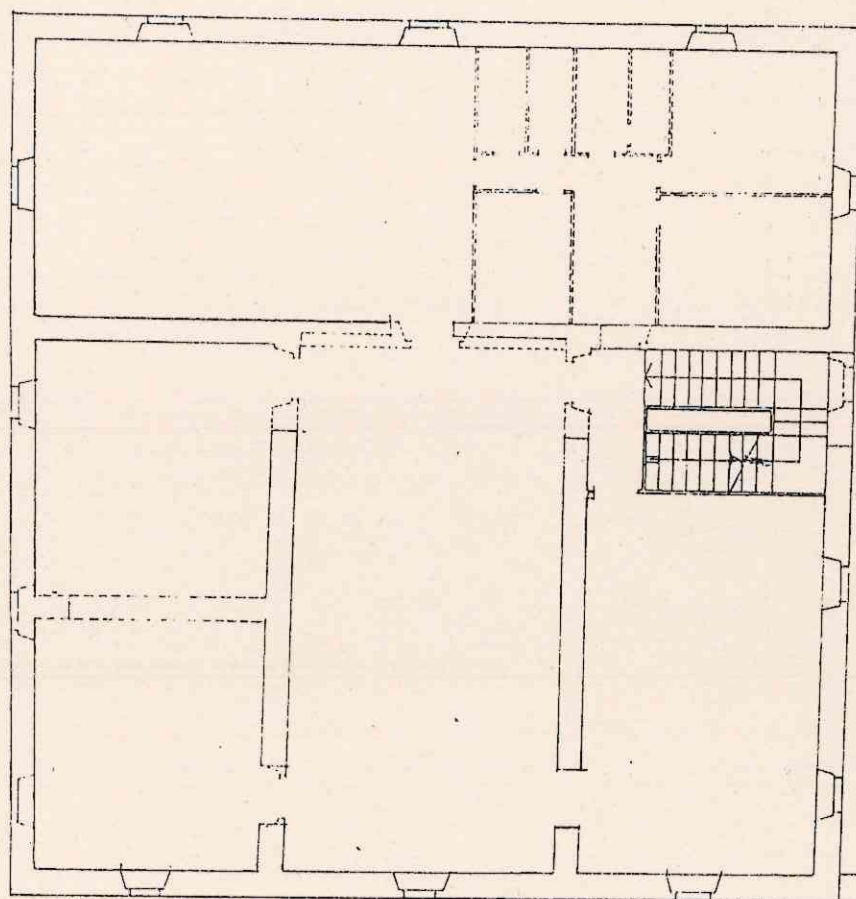

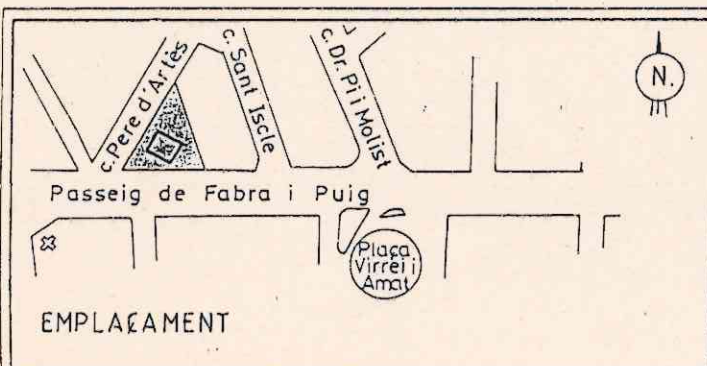
FOTO 6.9

0 1 2 3
escala

PLANTA SEGONA

Edmond + 3

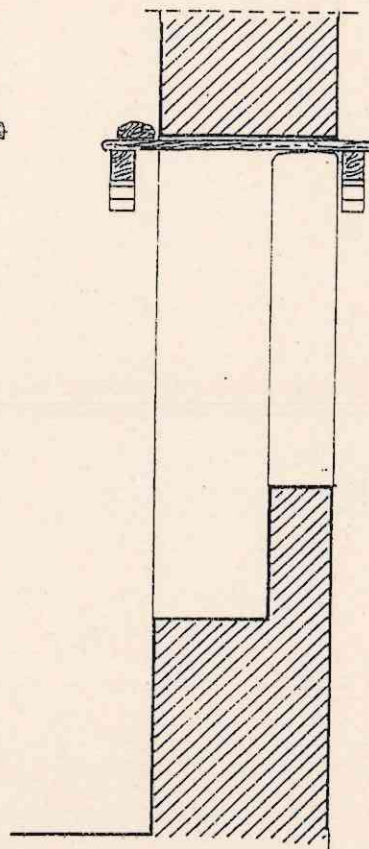
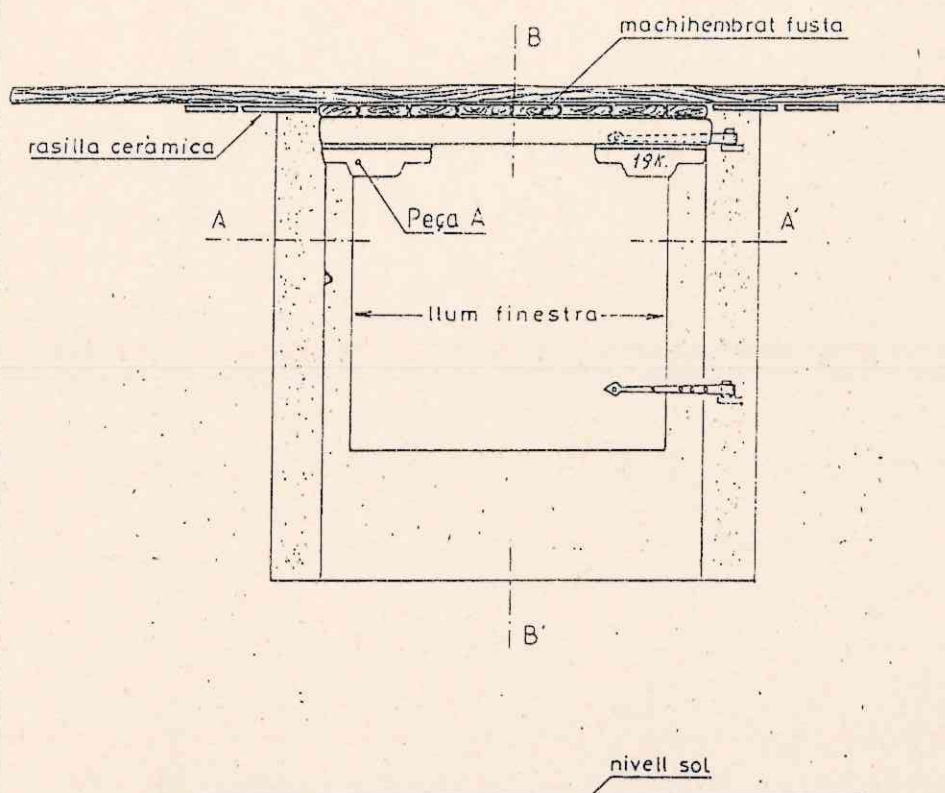
Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

FIG. 5

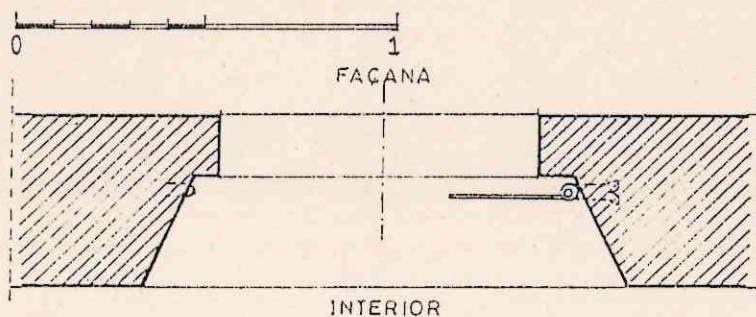
PLANTA SEGONA
CAN BASTÉ. Vilapiscina

Juny 1991

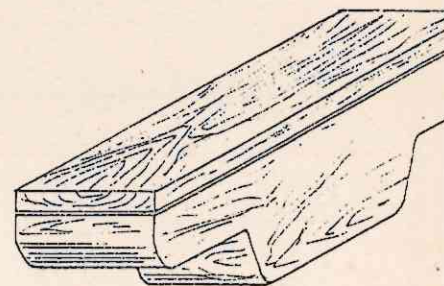

ALÇAT INTERIOR
e. 1/20

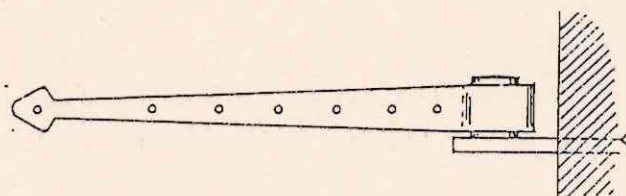
SECCIÓ B-B'

SECCIÓ A-A'

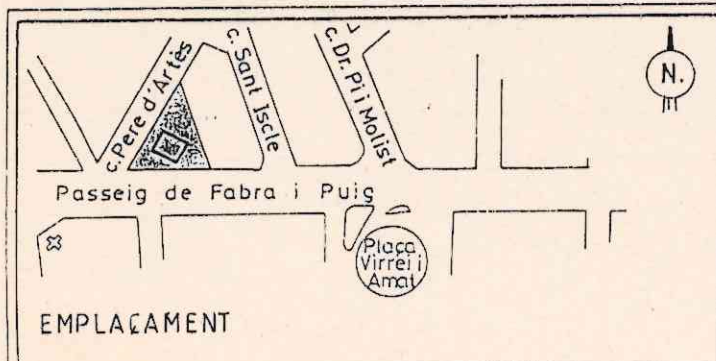

Detall peça A

Detall frontissa porticó
e. 1/5

Edmond + 3

Ajuntament de Barcelona

FIG. 6

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

DETALL FINESTRONS PLANTA 2ª
CAN BASTE. Vilapiscina

Juny 1991

Des de l'escala a mà esquerra s'accedeix a la nau més propera a l'actual Mercat. Aquesta sala era en el moment de començar el seguiment la més vistosa, amb una sèrie de decoracions d'aire modernista, mènsules dorades, les bigues pintades de marró fosc i els porticons de les finestres amb decoracions florals daurades que han estat destruïdes en la reforma (**fotog. 8**).

La nau damunt del celler és perpendicular a les altres descrites, com ja hem dit, i sembla molt alterada amb la refeta que mig amortitza el pas de la galeria que porta cap a l'església de Santa Eulàlia. A través d'una habitació que en els quatre angles té armaris de perfil d'arc es forma un cercle (**Veure fig. 4**). Aquesta habitació, segons descripcions d'un veí, era menjador després de la guerra.

Dos grans habitacions a banda i banda de la circular central, cadascuna amb una finestra, acaben de completar la majoria de la nau. Dos fals sostres d'encanyissat defineixen uns espais rectangulars que ocupen tota una franja de prop de dos metres, arrambada a la paret exterior del C/Pere Artés. S'ens escapa la seva funció però un angle d'aquests és clar que era W.C.

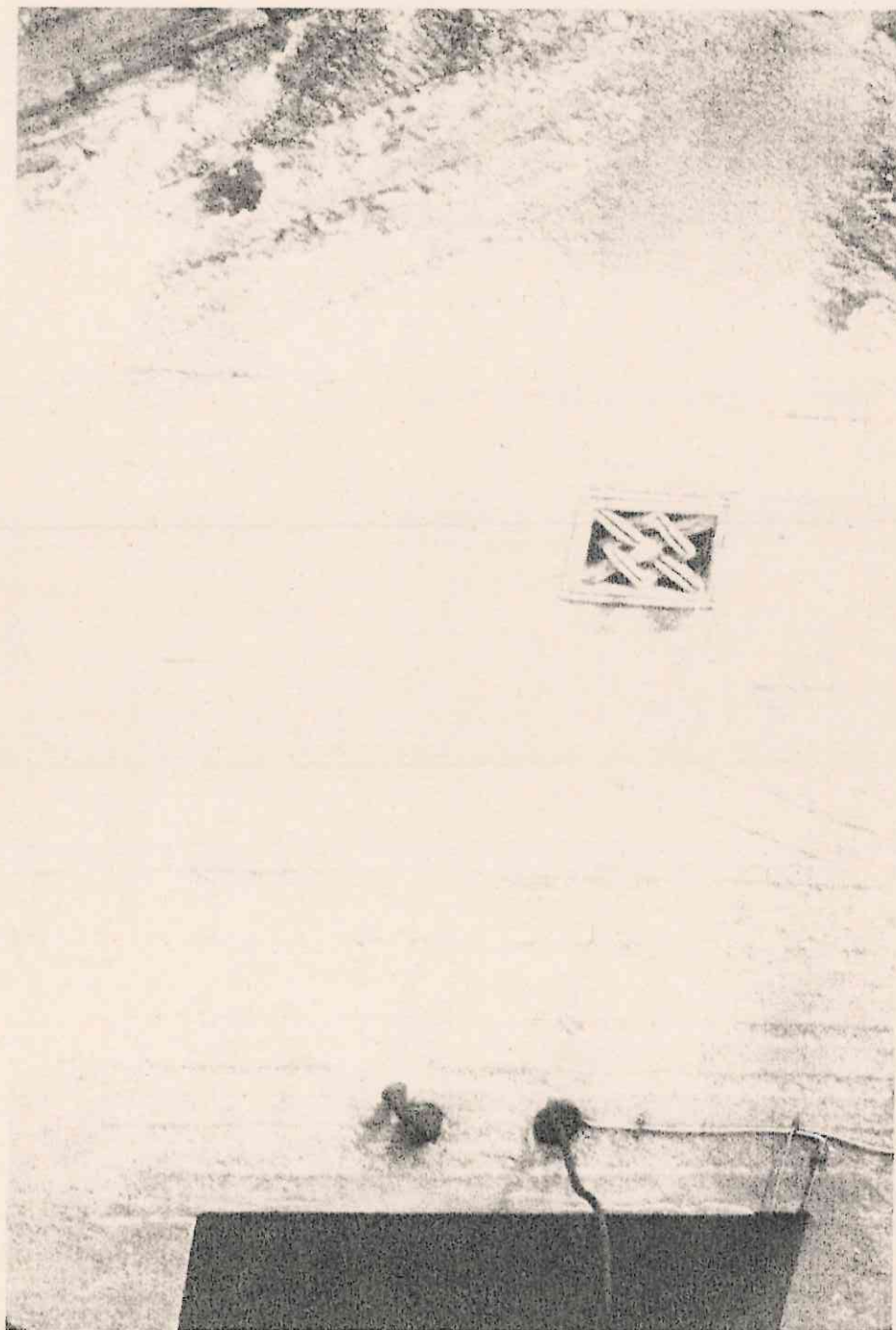
En el **tercer pis**, el més destacable és el canvi d'obra de paret de pedra a tapial (**fotog. 9**). La distribució interna estava molt enderrocada pel procés de reforma i sembla que, excepte en la nau perpendicular, molt tabicada. Es veïen unes grans habitacions

entre parets mestres, ja que en les pintures parietals corresponents no s'aprecien canvis i semblen unitàries per a tot l'àmbit. Tradicionalment als masos catalans aquest era un pis amb funció de golfes i per guardar determinats queviures. Les finestres del tercer pis són quadrades, autèntics finestrons, i amb unes estructures de fusta que es van documentar sense acabar-
lis de veure el sentit (figura 6).

La funció del cos perimetral adosat a la planta baixa, en alguna part és clara, però en altres ho és molt menys per manca de dades. El cos més proper al Mercat, segons fotografies velles que hem pogut consultar, tenia funcions de guardar cavalls i vehicles (més tard bestiar?), amb un portal orientat de la mateixa manera que la porta principal. El cos que conforma un dels cantons del carrer Pere Artés té diverses tradicions prou inexactes, potser de fases successives, segons fonts orals. Uns diuen que era casa del rector, altres masoveria extenent-se aquestes atribucions al cos de davant el celler i a la cuina.

L'edifici quedava completat per una sèrie de detalls ornamentals inclosos en un programa d'esgrafiats que compren també l'església de Santa Eulàlia de Vilapicina i la galeria de comunicació entre el Mas i l'església (fotografies 1, 4, 5, 10 i 11).

FOTOG. 10

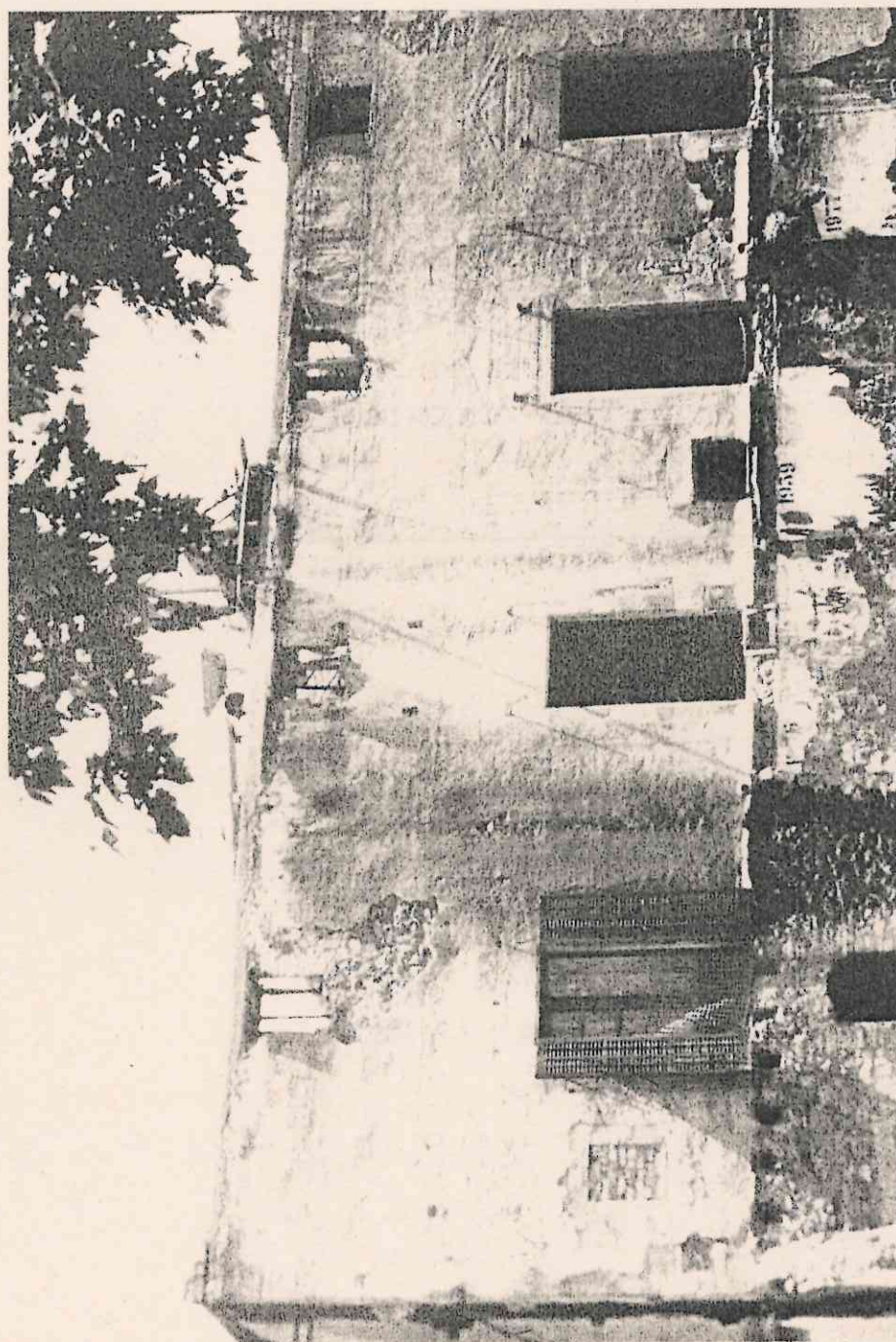

ESTAT DE L'OBRA EN EL MOMENT DE LA INTERVENCIÓ

Quan el personal del nostre Servei va iniciar els necessaris treballs de documentació, la taulada ja havia estat desmuntada, **(Veure fotog. 11)** així com la part més alta de les parets del segon pis, amb molts envans ja enrunats i els murs mestres de tapial escapçats en un metre aproximadament.

El cap d'obra reconstruí "grosso modo" i de memòria, el sistema d'embigat desaparegut. Pel que sembla, corresponia a una estructura de forma piramidal, composta de quatre grans bigues inclinades que convergien en un punt central (a tremujals), trabat per grans claus. Aquesta estructura, per un sistema de travessers entre bigues, es convertí en un **sostre a quatre vessants**, cobert per una solera de rajoles i, per sobre, teules de gran tamany unides en sec. Tot el conjunt anava rematat amb un pinacle de ceràmica vidrada verda, del mateix tipus, dels que rematen la galeria i el campanar de l'església. Aquest element va ser desmuntat, contemplant-se la seva reincorporació en el projecte de rehabilitació.

Així mateix ja s'havien buidat amb anterioritat els reblliments dels carcanyols de certes habitacions del primer pis, després d'haver aixecat els paviments, veient-se el sistema de voltes, que feia de sostre de la planta baixa, fetes de 2 capes de

FOTOG. 11

rajoles sobre cintra, destacant en el sostre del celler: els revoltons de les finestres de les dues finestres laterals i de les dues frontals, totes de lluna. També és molt destacable el sistema de voltes de mocador que fa les vegades de sostre de la cuina.

A la zona de cuina ja s'havia desmuntat la pica i els armaris que hi havien a l'habitació (Veure fig.1).

Segons s'ens explicà, abans d'endegar la remodelació, un equip de neteja va buidar tot el mobiliari i objectes de la casa. En la primera planta, els paviments i el farciment de les voltes de la gran sala del menjador circular foren ja buidades, així com les del gran saló d'estar. Pels testimonis orals dels paletes es poden fer extensibles les conclusions i hipòtesis que s'emetran més endavant.

TREBALLS REALITZATS

Els treballs han estat realitzats per un tècnic arqueòleg (Artur Cebrià) i un dibuixant (Edmond Mestres) del personal d'aquest Servei, i consistiren en :

- **L'ampliació planimètrica i correcció dels plànols** en els detalls que passaren desapercebuts en el Projecte d'Obra per a Centre Cívic (Veure planta de pis figs. 2,4,5).
- **Aixecament d'una Secció de l'Edifici**, amb especial atenció a la tècnica constructiva de les voltes, i als acabats de les finestres (figura 1).
- **Documentació de les escasses restes mobles** que quedaven dins la Masia. S'inclou en aquest informe el detall de l'escala, la seva barana i de les finestres de la segona planta (figs. 3 i 6).
- **Seguiment fotogràfic de les fases d'enderroc i remodelació** de l'edifici original.
- **Anàlisi i lectura de les fases constructives amb datacions** hipotètiques de les estructures. De la reflexió general n'ha sortit una hipòtesi evolutiva de l'edifici (Veure apartat de CONCLUSIONS HISTORIQUES).

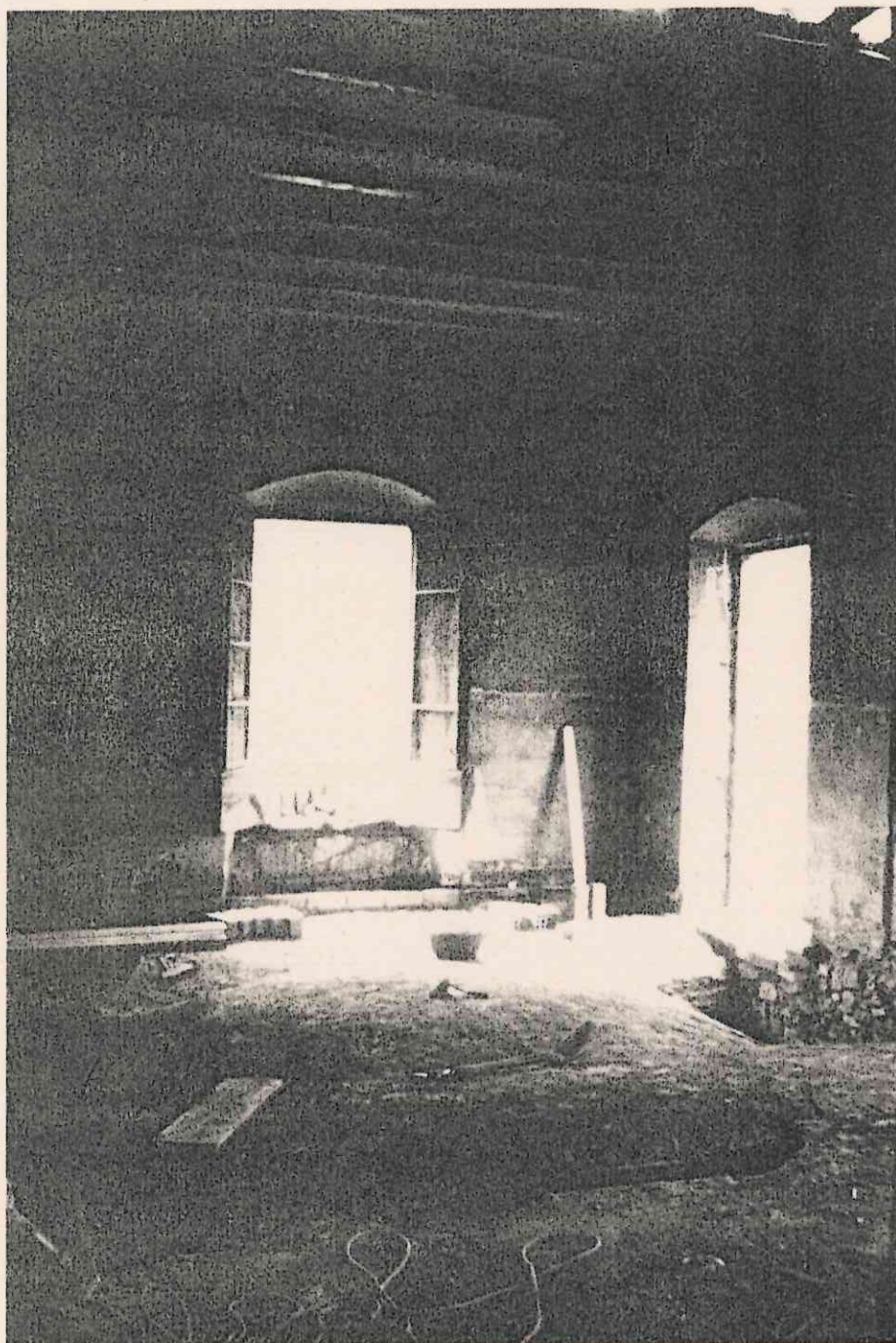
FOTOG. 12

FOTOG. 13

- **Prospecció arqueològica dels voltants de l'edifici modern** en fer fonamentacions i rebaixos de terres. Ja en fer el mes de maig rebaixos davant de l'entrada original, es recolliren ceràmiques romanes i també del s.XVI-XVIII (reflexos metàl·lics, blaves catalanes), que amb el context històric i toponímic mencionat van motivar la intervenció d'aquest servei. En els sondejors de fonamentació efectuats en un angle del celler, a l'antiga ala de corts, (la part del cos annexe més a prop de l'actual Mercat de Déu de la Mercé), i en els efectuats a finals de juliol arran de la base de la façana principal, no s'aprecià més que argiles vermelles estèrils (fotografs.13,14).
- **Recollida de materials arqueològics dins dels rebliments dels carcanyols de les voltes i/o inclosos als murs (restes ceràmiques i ossos).** Bàsicament consisteix en fragments de morter, ceràmica de cuina i àmfora romana, fragments de ceràmica del tipus "verd manganès", algun de "reflexos metàl·lics" i la majoria de fragments de bols de ceràmiques blaves catalanes (finals del segle XVIII) i terrissa comú (Fotogr. 12).
- **Recollida de mostres de fusta de les bigues** per a analitzar pels anells de creixement dades cronològiques i paleoclimàtiques (dendrocronologia).

FOTOG. 14

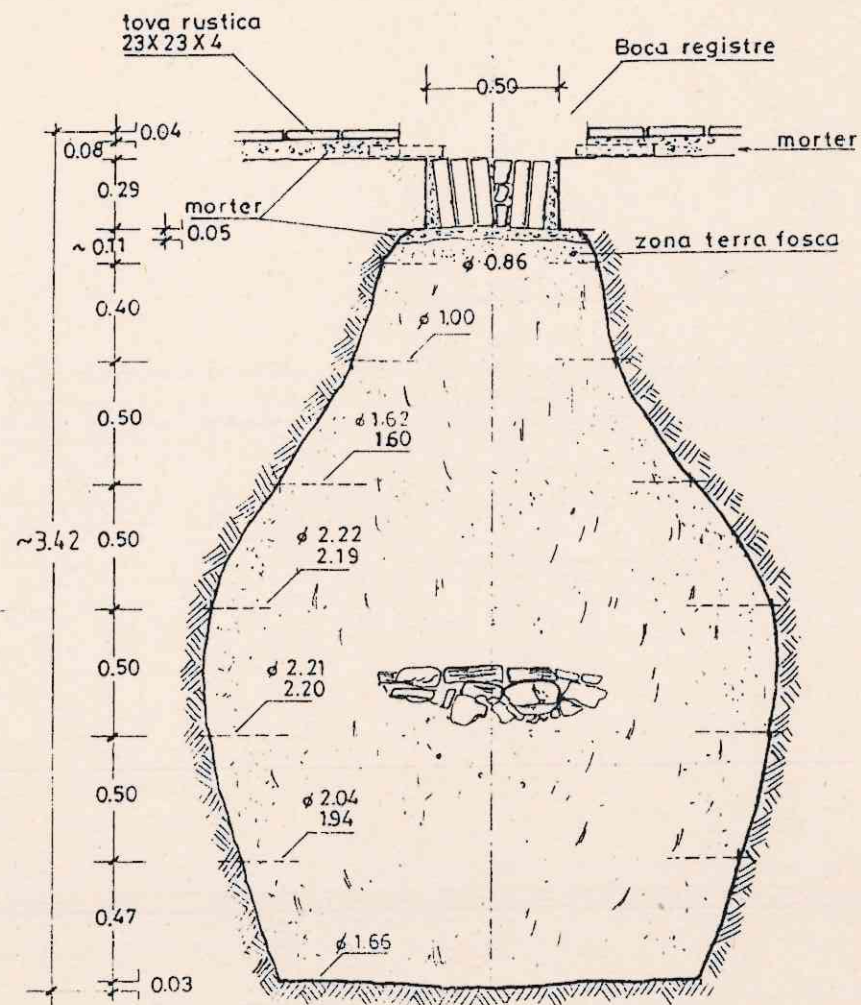

CONCLUSIONS HISTORIQUES:

DESENVOLUPAMENT DE L'EDIFICI I DEL SEU ENTORN

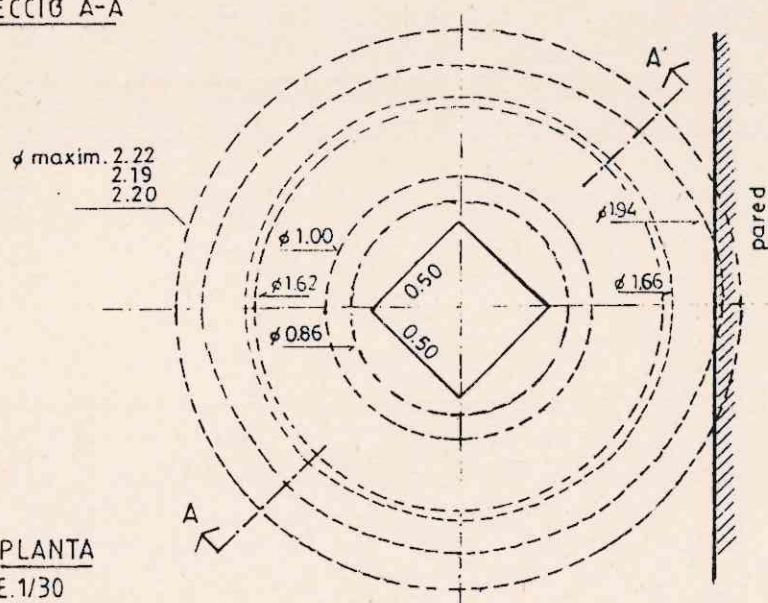
El primer diagnòstic que podem emetre és que dins Can Basté, i en els sondejos de fonamentació del seus voltants, no ha aparegut cap resta ni estrat relacionable amb la vil·la romana situada sota Santa Eulàlia de Vilapicina. El topònim d'aquest indret té una llarga bibliografia en la que no insistirem en aquest informe (1), però que sempre havia fet sospitar als estudiosos de l'existència d'una vil·la romana. Estudis posteriors així ho han confirmat amb la troballa de ceràmica superficial a l'hort de darrera Santa Eulàlia i la presència d'estructures romanes dins del temple. Sabem per documentació que en el segle X i XI es citada diverses vegades la " Villa Pecinae" en documents de venda i compra de terres. Una altra prova d'aquesta proximitat a la vil·la és l'aparició de ceràmica romana dins la terra del farciment de les voltes de Can Basté.

Així mateix segons D.DIEZ (2) sota l'actual masia hi havia una "turris" altmedieval. Això no ha pogut ser contrastat de cap manera en l'anàlisi estructural i en els sondejos. Podria estar en els voltants o també podria ésser que estigués adosada exteriorment i que desaparegués en una remodelació anterior a la del XVIII. Sembla lògic pensar que el desenvolupament d'aquesta

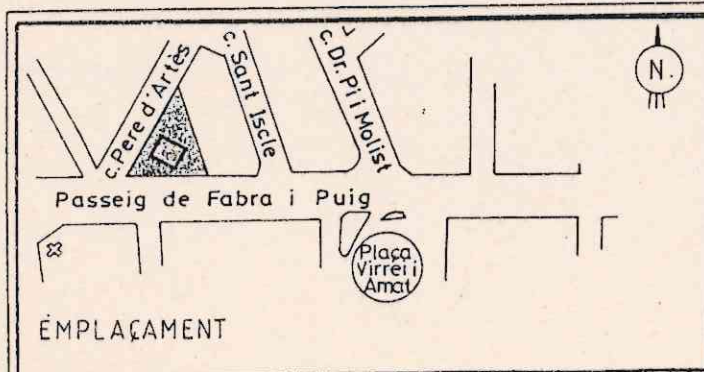

SECCIÓ A-A'

0 1
escala

PLANTA
E.1/30

EDMOND. +3

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

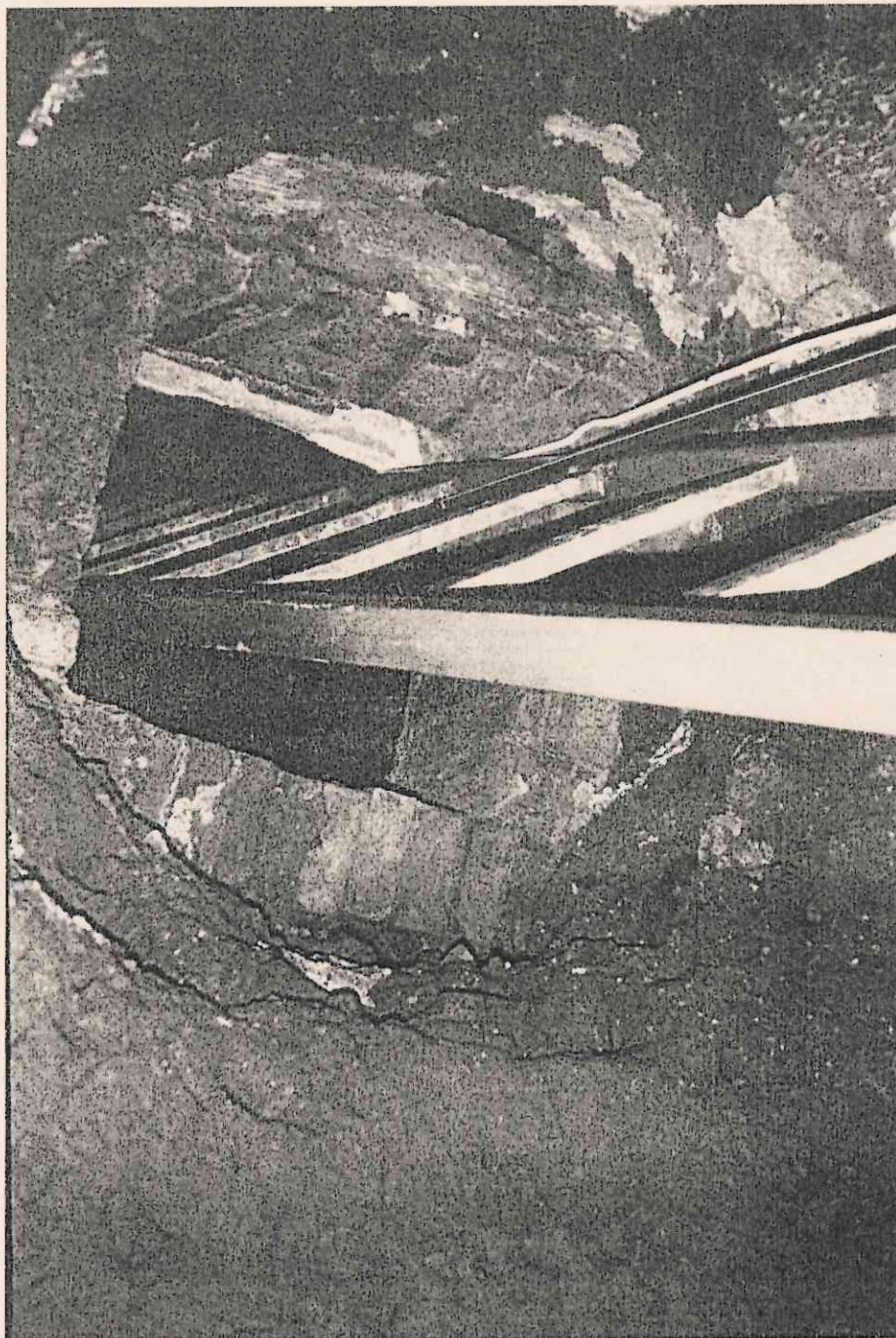
FIG. 7

SITJA.
CAN BASTÉ. Vilapiscina

Juny 1991

explotació agrícola altmedieval segueixi una evolució comuna a la d'altres llocs de Catalunya (Bages, Lluçanès, Vallès), o del mateix pla de Barcelona, en que entorn un lloc fortificat es desenvolupa a la llarga estructures, que posteriorment anomenarem mas. De finals d'aquest moment només s'han documentat uns fragments de ceràmiques tipus verd-manganès (s.XIV). Així mateix, a manca de més dades, podrien ser atribuïts a aquest moment o al següent, els estrats que es veïen dins la sitja de l'entrada (Veure figura 7). Aquesta sitja, amb boca quadrada d'obra, (fotogr.15) planta ovoïde i fons pla, estava amortitzada pel paviment en ús de la fase del segle XVIII. Quan fou descoberta en aixecar aquest paviment fou trobada buida. Només la podem datar per aquesta superposició d'estructures i paral·litzant alguns detalls tècnics de la seva factura, com la marca de pics de secció quadrada i d'altres sitjes semblants (per exemple a l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès). Es molt digna de ser remarcada la troballa d'un mur (fotogr.16) en la secció de la paret de la sitja sota la mitjera entre l'entrada i la sala-carbonera, a uns 2,40 m sota el nivell de paviment existent abans de la reforma a la Planta Baixa. Això implicaria que si es correspon a una fase anterior suposadament romana quedaria per sota el cos del Mas, ja essent rebaixat en el celler i probablement en el carrer.

FOTOG. 15

FOTOG. 16

La transició del món feudal a l'Antic Règim comportà una certa prosperitat a partir de la segona meitat segle XV i un accés progressiu a la propietat de la terra. Les masies es desenvolupen com organització familiar i agrària amb aspectes semblants als d'avui en dia, essent els seus precedents directes. En un principi eren depenents d'un senyor ric i/o noble de ciutat en el segle XVII, en el cas de Can Basté era el baró de Creixell, segons DIEZ (3). Lògicament alguns dels materials trobats dins del farciment de les voltes del segle XVIII han de ser reaprofitats de l'enderroc de l'edifici anterior. Sabem per DURAN I SANPERE que les premses de vi que havien a la casa portaven data de 1716 i 1733, el que correspondria al moment anterior a la reforma de 1782.

Es possible que entre les dues reformes hi hagués una altra que desmontés la torre medieval a nivell del terra, si és que aquesta estava incorporada a l'edifici. D'aquesta manera seria possible localitzar-la amb una veritable excavació.

A l'últim quart del segle XVIII, amb un nou amo, ric fabricant d'Indianes (Antoni Nadal) s'enderroca quasi tot l'edifici, reaprofitant les parets mestres, però no el sostre, i es canvia l'edifici basilical, per un de quadrangular (Veure fotog. 1).

La seva orientació prèvia, en angle a l'actual Passeig Fabra i Puig, (Veure la seva situació en la trama urbana actual en l'angle inferior esquerra de les caràtules de les figures) s'explica ja que seguia un camí que la unia a la Masia on s'ubicà Can Sitjar, conegut per l'aristocràcia de l'època (és molt citat al Calaix de Sastre del Baró de Maldà) com a "Col·legi de la Bona Vida". Aquesta Masia no es conserva ja que s'enderrocà amb el seu esplèndid jardí el 1962 per a fer l'actual edifici de "la Caixa" de la Plaça Virrei Amat.

En aquest moment d'esplendor senyorial de l'Antic Règim, queda així pràcticament incorporada l'església a la Masia, com a senyal ostentosa del poder del senyor de la casa i del seu mecenatge. Podem afirmar, a manca de recerques documentals més profundes, que la data en que es va acabar l'esgrafiats de l'església és 1782, com figura encapçalant la porta de l'església i en la inscripció del dintell de la porta en substitució d'una anterior de 1637. Si bé és l'únic lloc on s'aprecia figuració decorada amb uns núvols i uns angelets sobre el dintell de la porta. Aquesta decoració rodeja i realça el rosetó de la façana principal i el remata amb la creu del martiri de Santa Eulàlia. En canvi a l'edifici quadrangular de Can Basté els esgrafiats formen 3 nivells. El **primer** (que s'extén també a la balconada) envoltava el cos circumdant i seguia per la cara de l'entrada principal, i consistia en la imitació d'un carreuat de pedra vista (Veure

fotogr. 1, 5, 12). El segon consistia en un fris de columnes de tres acanaladures i que s'intercalaven entre les finestres, realçades per un frontó superior i unes antes laterals als grans finestrals de les quatre cares (fotog. 10, 11). Només un tindrà balcó amb barana: el situat damunt de la porta principal, que tenia un fanal ja arrancat en ser documentada. Separant el segon i el tercer nivell hi ha una franja llisa d'un metre i mig d'ample. En el tercer nivell els tres finestrans de cada banda tenen entre ells com a motiu 3 plafons quadrangulars amb els angles en segment concav de cercle. En els angles entre finestra i angle només hi ha un dels citats motius (Veure fotog. 5).

Succesius canvis de propietat i succesives petites reformes esquarteren el projecte inicial convertint la casa en quelcom independent altra cop de l'església, que arribà a esdevindre parròquia en 1866, recuperant un altre cop de forma preponderant un paper agropecuari, que mai havia perdut del tot.

La galeria perd funció amb una nova reordenació de la primera planta de l'ala Nord. En aquesta habitació es construeix una habitació circular al que corresponia un nou paviment sobreposat a l'original, i deixava desviat l'eix d'accés a la porta de la tribuna. Així mateix a la planta baixa es canvia l'escala (sense que es pogués trobar cap rastre de l'anterior) per una més rústica i estreta amb barana de fusta. A la cuina també es fan

reformes. El celler, tal com el trobem en el seu estat final és preparat per a la producció vinícola, amb cups (a la part del cos enfront de la cuina que envolta la planta baixa de la casa) i tines (de les qual només hem trobat les impropres a la paret, de tot el seu sistema de suport) que podrien haver arribat a tenir un cert volum per la importància de l'explotació, havent-se ja perdut les premses descrites per Duran i Sanpere.

En un moment entorn del canvi de segle es redecora l'interior, amb especial gust per la primera planta amb nous pintats parietals llisos que tenen amb petits detalls (palmetes i senefes), igual que els porticons i embigats d'una sala (**fotog. B**). Aquesta última gran decoració tant es pot atribuir a Pere Pou i Bases (a final dels segle passat) com als Marés, propietaris fins la guerra civil.

Als anys 40, passà a una família de pagesos de Sant Andreu Palomar, fins que es traslladen a una altra masia d'Horta (Can Fargas).

Ja entrada la propietat en un procés de decadència clar, acabarà esdevenint magatzem de flors artificials i casa d'un drapaire ("el cigró", famós personatge del barri) que deteriorarà tant les condicions sanitàries de la planta baixa que provocà el buidat sistemàtic del mobiliari de tot el mas.

NOTES

- (1) BULTO, M.R. "El antiguo término de Horta y su parroquia de San Juan", A: Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad, nºVII, p.59

CAMPS I ARBOIX, J. La Masia Catalana. Història. Arquitectura. Sociologia, Barcelona, Ed. Aedos, 1976.

CLAPES, 1931 . Fulles Històriques de Sant Andreu de Palomar, Barcelona, 1931

DURAN I SANPERE, A. Barcelona i la seva Història, Vol.I La formació d'una gran ciutat, Barcelona, Ed. Curial, (Colecc. Documents de Cultura, nº2), 1973, pp.665-670.

FABRE, J. i HUERTAS CLAVERIA, J.Mª. Tots els Barris de Barcelona. Gràcia, Vallcarca, Els Penitents, La Salut Horta, Guinardó, 1976

FABRE, J. i HUERTAS, J.Mª. Nou Barris. La penúltima Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Consell Districte Nou Barris, 1991.

MOREU-REY, E. "Toponimia antiga i moderna del Pla de Barcelona" . A El Pla de Barcelona i la seva història, Actes del Ier Congrés d'Història del Pla de Barcelona, 12 i 13 de 1982, Barcelona, Edicions La Magrana-Institut Municipal de Història, 1984, pp.89-112

SERVEI DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI MONUMENTAL. Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric-Artístic de la Ciutat de Barcelona, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Àrea d'Urbanisme i Obres Públiques. Servei de Protecció del Patrimoni Monumental, 1988, p.389-90.

(2) DIEZ, Desideri. Les Masies d'Horta. Història d'Horta,
3, 1986

(3) Ibidem nota 3

Barcelona, 27 d'abril de 1992

Vist-i-plau
J. Oriol Granados
Cap del Servei d'Arqueologia
d'Arqueologia de la Ciutat

Artur Cebrià i Escuer
Tècnic Arqueòleg

INDEX FOTOGRAFIES

1.- Can Basté als anys 30, vista des de l'actual cantonada C/Amilcar i C/ Vilapicina. Val la pena observar l'alineació de l'edifici respecte el Passeig de Fabra i Puig, i la vista general del cos perimetral adossat a la planta baixa. Extret de DIEZ (1986).....p.3

2.- Vista de la nau principal de la planta baixa,. En el centre s'aprecia la porta del celler. Observi's el sistema de volta de canó. (CB/132, efectuada el 23/V).....p.5

3.- Sistema de volta de mocador d'una de les finestres de la façana principal. (CB/175, efectuada el 30/V).....p.6

4.- Vista de la plaça que es conformava a principis dels anys 70 entre Can Basté i l'església de Santa Eulàlia amb el C/Pere d'Artès. Dona una visió de com s'unia l'església al mas a través de la galeria. Extret de FABRE-HUERTAS (1976) p.198.....p.10

5.- Fotografia de la façana principal en la que es veu amb nitidesa el programa gràfic d'esgrafiats, així com el jardí de davant amb tanca de la fase d'urbanització del Passeig de Fabra i Puig. Es el document a on millor s'aprecia el tancament del cos perimetral, sense portes a aquesta façana, i com s'ajuste en angle a la façana principal, així com s'aprecia l'entrada a la nau lateral oposada amb entrada de carros.
(Extret del Catàleg de Patrimoni Històric-Monumental de Barcelona, 1988, p.390).....p.11

6.- Finestra amb rampa cap a l'habitació del cantó de la cuina, i amb sortida a la terrassa-sostre del cos perimetral. Nosaltres la hem interpretat com una carbonera. (CB/280, efectuada el 31/V).....p.14

7.- Sostre de l'habitació afegida en amortitzar el primer forat d'escala, amb detall del sistema d'embigat, únic a la casa i totalment diferent al sistema de la primera planta i suposem que de la segona. (CB/149, efectuada el 30/V).....p.15

8.- Porticons de la balconera lateral de l'habitació amb decoració modernista . A les motllures tenen motius de gerres frutals en daurat. (CB/268, efectuada el 31/V).....p.19

9.- La Segona Planta en el moment d'iniciar el seguiment, amb el sostre i el seu sistema d'encavallades ja extret.
(CB/25,21/V).....p.20

10.- Detall dels esgrafiats de la balconada en la seva cara de connexió a l'església de Santa Eulàlia. Els motius corresponen als de la franja de la primera planta de la masia. (CB/54, efectuada el 17/V).....p. 25

11.- Vista de la façana de Can Basté des de la cantonada del C/ Amílcar-C/ Vilapicina. Es pot apreciar lleugerament l'esgrafiats, així com en comparació a la fot.1 la part estreta del sostre i la façana del cos quadrangular de la masia a l'altura de la planta baixa, un cop extret el cos perimetral. (CB/75, efectuada el 21/V).....p.27

12.- Façana principal en la planta baixa amb les rases de fonamentació ja efectuades. Es pot veure el rebaix del terreny original i l'extracció dels graons de l'escala de la porta principal. La raó d'això és que en el nou projecte havia un canvi de façana principal i s'inutilitzava aquesta cara, tot i que l'edifici estava condicionat originalment per aquesta orientació. Efectuada a principis de juliol de 1991.....p.30

13.- Façana que actualment dona al mercat de la Mare de Deu de la Mercè en procés de reforma, ja enderrocada la part del cos perimetral que funcionava com a cort, un cop efectuats els fonaments del cos anexe del nou projecte. Principis de juliol de 1991.....p.30

14.- Sala lateral primera planta un cop buidats els carcanyols. Al mig de la fotografia s'aprecia l'altra balconera lateral (la seva simètrica respecte el balcó central és la de la fotografia 8) de la façana principal. Estructures de la volta del sostre de la nau lateral de damunt la cuina. La seva secció és la representada a la figura 1 . (CB/362, efectuada el 7/VI).....p.32

15.- Boca d'obra de la sitja de la nau principal de la planta baixa (figura 1), vista des de l'interior. La factura d'aquesta boca és molt recent , però s'aprecien d'anteriors, així com un estrat de preparació i nivellació o restes de les fases medievals del mas. (Veure figura 7) (CB/434, efectuada el 5 de juliol).....p.36

16.- Estructura seccionada que es podia observar en la panxa de la sitja (Veure figura 7). També es poden veure les impropres dels pics en les argiles de la paret que són de l'època original de la seva factura. (CB/438, efectuada el 5 de juliol).....p.37

INDEX GRAFICS

- 1.- Secció NE-SW del cos quadrangular de la masia (eix A'-A indicat a la planta de la fig. 2) que era la part conservada quan poguerem accedir.....p.7
- 2.- Planta baixa de l'edifici, basada en part en el plànol d'obra. Va ser repasat mètricament i s'afegiren envans, portes, finestres i altres detalls passats per alt anteriorment.....p.8
- 3.- Secció i detalls de l'escala, amb detalls de la obra en fusta.....p.16
- 4.- Planta del primer pis. El treball és del mateix caire que a la figura 2.....p.18
- 5.- Planta del segon pis. No es pogué documentar excessivament el seu estat com en els altres dos pisos degut a l'avançat estat de l'obra.....p.21
- 6.- Secció, alçat i detall dels finestrons de la segona planta.....p.22
- 7.- Planta i secció de la sitja de la nau principal de la planta baixa (enfront la porta del celler).....p.34